

פרשת השבוע: וישב (תנכה)

כניסת השבת: 16:05

ערב שבת יט' כסלו תשע"ד (22.11.13)

יציאת השבת: 17:15

הפטרה: "כה אמר ה'" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"רב ירמיה אמר: הרואה נר של חנוכה צריך לברך"

האדמו"ר מרן מהרי"ד מבעלזא זיע"א אומר: הלא מצינו דבר פלא בחנוכה, שלא מצינו בשאר המצות, כמבואר בגמרא (שבת כג'): "...רב ירמיה אמר: הרואה נר של חנוכה צריך לברך". דהינו, ש"לא רק מי שמדליק את החנוכה מברך, אלא גם הרואה נר חנוכה מברך"

וצריך להבין ענין זה. שכן, מדוע רק על ראית הנר צריך לברך?

ובאר מרן האדמו"ר בדברי קודשו ואמר, שגם השמן שהיה במקדש רומז על קדושת יוסף הצדיק, על-פי המבואר בירושלמי (פלאים פ"ה, ה"ו): "אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך בניך כשתילי זיתים סביב לשלחנך". מה זיתים אין בהם הרפכה, אף בניך לא יהא בהן פסולת". כלומר, צריך איש ישראל לשמור על קדושתו, שלא להתחבר אפילו במחשבתו עם דברים שמנוגדים לקדושת ישראל (ללכת ולהתחבר, חלילה, אל נשים אחרות/נוכריות).

וכפי שכתוב במדרש (מדרש רבה שמות לו, א'): "ואתה תצוה", הדין הוא דכתיב (=זהו שכתוב) (בירמיה יא) 'זית רענן יפה פרי תאר קרא ה' שמך'... מה ראה (הנביא) ירמיה למשול אבותינו כזית? אלא, כל המשקין מתערבים זה בזה, והשמן אינו מתערב, אלא עומד. כך ישראל אינם מתערבים עם עובדי כוכבים, שנאמר (דברים ז'): 'ולא תתחתן בם' (=בגויים)... (דהינו, שאסור להתערב עם נשות הגויים).

(וראוי להביא גם את דברי ה"פרדס יוסף" (נח ח, יא, בשם "רביד הזהב"), ששאל, מדוע היונה ששלח נח לראות האם קלו המים" הביאה לאחר המבול דוקא עלה זית, ולא עלה מעץ אחר? ובאר שם ענין זה ואמר, שהנה ידוע שדור המבול השחיתו בעון העריות, לדבק מין בשאינו מינו. וכן, בודאי הרכיבו גם אילנות במין בשאינו מינו. על-כן נעקרו ונמחו במבול כל האילנות גם כן. אבל זית, שכאמור אינו מקבל הרפכה, לא השחית. על-כן לא נעקר ולא נמחה במבול. ולכן הביאה היונה רק מעץ הזית, ולא מאילנות אחרים, שכאמור נמחו במבול).

והנה ענין זה שצריך איש ישראל לשמור על עצמו שלא להתערב עם נשות הגויים, מצינו אצל יוסף הצדיק, כמו שמבואר במדרש (ויקרא רבה לב, ה'): "יוסף ירד למצרים וגדר עצמו מן הערוה (=זנות, זימה), ונגדרו ישראל בזכותו. אמר ר' חיא בר אבא: כדאי (=טוב) היה גדור ערוה עצמו, שנגאלו ישראל על-ידו" (=בזכות יוסף נגאלו ישראל). מבואר מכאן, שיוסף הצדיק סלל בקדושתו דרך לכל ישראל, שיוכלו לעמוד בקדושתם - ובזכות זה נגאלו ממצרים.

ועל-כך שבח יעקב אבינו את יוסף הצדיק, כאשר ברח את השבטים (בראשית מט, כב'): "בן פרת יוסף בן פרת עלי עין בנות צעדה עלי שור". ומבואר במדרש (בראשית רבה צח, יח): "...בשעה שיצא יוסף למלוך על מצרים, היו בנות מלכים מציצות עליו דרך החרכים, והיו משליכות עליו...נזמים וטבעות, כדי שיתלה עיניו ויביט בהן. אף-על-פי-כן לא היה מביט בהן".

ובגמרא (ברכות כ) למדו חז"ל מכך, שאין עין הרע שולטת בזרעו של יוסף: "דכתיב: 'בן פרת יוסף בן פרת עלי עין'. אמר רבי אבהו: אל תקרי (=תקרא) 'עלי עין', אלא עולי עין (=מעל שליטת העין)... (פיון ש) עין שלא רצתה לזון (=להנות) ממה שאינו שלו (=מאותן בנות מלכים) - אין עין הרע שולטת בו".

ומעתה יש לומר, שגם חנוכה, שהיה כידוע דוקא בשמן שאינו מתערב עם משקים אחרים, רומז על קדושת יוסף הצדיק, שלא התערב עם נשות הגויים, וגדר עצמו מן הערוה (=זנות, זימה), וגם שמר על עיניו ולא פגם בהן, להסתכל ולזון ממה שאינו שלו. על-כן תקנו לנו חז"ל, שהרואה נר חנוכה מברך, לרמוז שהרוצה להדבק בקדושת יוסף הצדיק, יסתכל בעיניו רק בדברי קדושה, כמו נרות חנוכה, שיש בהם קדושה, כפי שכתוב: "הנרות הללו קדש הם".

והנה, מאחר ושרש קדושתו של יוסף הצדיק היה בשמירת העינים, השתדלו היונים בכל כוחם לטמא את עיניהם של ישראל בראיות אסורות, ובכך לטמא את מחשבותיהם של ישראל, שלא יוכלו לעמוד בקדושתם. (וזהו שכתוב בגמרא (שבת כא): "כשנכנסו היונים להיכל" – כשנכנסו וחדרו בגדל טומאתם לתוך המזבח של כלל ישראל, שהוא בבחינת היכל – טמאו את כל השמנים שבהיכל" – דהינו, טמאו את "השמנים" – החכמה והמחשבות של ישראל, שנמשלו לשמן)

על-כן, מאחר והיונים הרשעים התכוננו להחשיף ולפגום בקדושת העינים של ישראל, כמו שמוכח במדרש: "וחשף – זה גלות יון, שהחשיכה עיניהם של ישראל". התיקון לכך הוא, כמו שהבאנו שבחנופה צריך להסתפל בנרות החנופה, שעל-ידי זה יש תיקון למי שפגם בעינים בראיות אסורות. שכן, מאור נרות חנופה נמשכת קדושת יוסף הצדיק, לעיניהם של ישראל. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן) וראוי להוסיף ש"יון" הם אותיות "נוי", שפירושו יופי. שכן, כל חפצם של היונים היה ליופי הגוף ותאותיו. (היונים כידוע הם מבני בניו של יפת בן נח, ככתוב (בראשית י, ב): "בני יפת גמר ומגוג ומדי ויון..."). ו"יפת" מורה על יופי/נוי, שכל מהותם היא רק כדי "להתיפות" (=ליופי הגוף).

ואילו יוסף הצדיק, בגדל קדושתו, מבטל את קליפת טומאת/תאות יון. שכן, אם נוסף צ', הרומזת (לצדקו של יוסף הצדיק) למלה "יון", נקבל "ציון", שהוא גמטריה של "יוסף". וכן תמצא ש"אנטיוכס" בגמטריה "יוסף". וכן "מלך יון" בגמטריה "יוסף". וזאת, כדי ללמדנו, שיוסף, בקדושתו ובשמירת העינים שלו, מבטל את קליפת יון הטמאה. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"וישראל אהב את יוסף מפל בניו כי בן זקנים הוא לו ועשה לו כתנת פסים"

על הכתוב, "ועשה לו כתנת פסים", אומרים חז"ל: "פסים" הוא על שם צרותיו של יוסף, שנמכר ל- פוטיפר, סוחרים, ישמעאלים, מדינים – ראשי תיבות "פסים". ועל-כך אמר המגיד הירושלמי הגה"צ רבי שלום שבדרון זיע"א: הנה, הרבה פעמים אנו מקנאים, וחושבים כי לשני יש יותר מאיתנו. והרבה פעמים אנו חולמים להגיע לעשר של השני, ורוצים להיות במעמדו. אבל אנו לא יודעים כי לכל אחד יש את ה"פקלאעה" (=החבילה) שלו. וברוב המקרים אנו מקנאים בזולת, ולא יודעים שבעצם אנו מקנאים בצרותיו של השני.

רוצים לראות דוגמא מוחשית לכך? ראו נא מה שכתוב בפרשתנו: "וישראל אהב את יוסף מפל בניו כי בן זקנים הוא לו ועשה לו כתנת פסים". והרי אותה כתנת פסים, שהיתה הסבה לקנאה של האחים כלפי יוסף, היתה טויה מצרות קשות העתידות לבוא עליו: פוטיפר, סוחרים, ישמעאלים, מדינים – ראשי תיבות "פסים". אך אנשים רואים, ואינם יודעים מה הם רואים... (בענין זה אומר "בעל הטורים", ש"פסים" רומזים על שנות מלכותו של יוסף במצרים. שהרי ידוע שיוסף מלך בגיל 30, ונפטר בגיל 110. הרי לנו 80 שנות מלכות. וזהו שרומזת התיבה "פ-ס-ים" – פ'(=80) שנות מלכות, מתוך "סים" (=110) שנות חיי).
ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי ויעזב בגדו בידה" (לט' יב)

שואלים חז"ל: וכי נסיון בהמי זה נחשב בכלל לנסיון אצל יוסף הצדיק, שהיה בחיר השבטים? ואיך בכלל עלה על הדעת שיוסף הצדיק היה נכשל חלילה בנסיון זה, עד כדי כך שהתורה משבחת אותו על שלא נכשל?

אלא – רואים אנו מכאן, מה גדול כחו של היצר בשעת הפיתוי והנסיון, שאפילו ענק שבוענקים כיוסף הצדיק, היה צריך להתאזר בכח רב בכדי להתגבר על יצרו. שהרי אמרו חז"ל (סכה נב, א'): "כל הגדול מחברו – יצרו גדול הימנו" (=ככל שהאדם גדול בתורה ובמעשים טובים, כך גם גדול היצר הרע שלו, כדי ליצור איוון בין היצר הטוב לבין היצר הרע).

מסופר על הגאון מוילנא, שפעם אמר לו המגיד מדובנא: אני מקנא בך שאין לך יצר רע בכלל. דפק הגאון מוילנא על השלחן ואמר בקול רם: דע לך שהיצר הרע שלי בוער כאש עד לב השמים, ובכל שעה ושעה אני נלחם עמו.

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרִשֵׁת הַשְּׁבוּעַ: וַיֵּשֶׁב (חֲנֻכָּה)

כְּנִיַסַת הַשָּׁבֶת: 16:05

צִיאַת הַשָּׁבֶת: 17:15

ערב שבת יט' כסלו תשע"ד (22.11.13)

הַפְּטָרָה: "כֹּה אָמַר ה'" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"אָמַר ר' יוֹחָנָן: לֹא כָרַת הַקַּב"ה בְּרִית עִם יִשְׂרָאֵל, אֲלָא בְּשִׁבִיל דְּבָרִים שְׂבַעֲל-פָּה"

בְּסִפּוּר "בְּנֵי יִשְׁשֻׁכָּר" מוּבָאִים דְּבָרֵי בַעַל הַ"רוֹקַח" (שְׁהִיָּה אֶחָד מִבְּעָלֵי הַתּוֹסֵפוֹת), הָאֹמֵר, כִּי חוֹז"ל תִּקְנוּ לְהַדְלִיק לִ"ו (=36) גְּרוֹת חֲנֻכָּה (36 גְּרוֹת בְּכָל הַחֵג, לֹא הַשְּׁמַשׁ), כְּנִגְדָּא אוֹתוֹ אוֹר רֵאשׁוֹן שְׁשֻׁמַּשׁ אֶת הָאָדָם הָרֵאשׁוֹן לִ"ו (=36) שְׁעוֹת בְּלִבָּד, כְּמִבּוֹאֵר בִּירוּשְׁלַמִּי (בְּרִכּוֹת פח): "שְׁלִשִׁים וְשֵׁשׁ שְׁעוֹת שְׁמָשָׁה אוֹתָהּ הָאוֹרָה שְׁנִבְרָאָה בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן..."

וּמוֹסִיף וְאוֹמֵר הִרְה"ק רַבִּי פִּנְחָס מְקַאֲרִיץ זִיע"א, כִּי לִ"ו (=36) גְּרוֹת חֲנֻכָּה הֵם גִּילוּי הָאוֹר הַגָּנוּז שֶׁהָאִיר לְאָדָם הָרֵאשׁוֹן לִ"ו (=36) שְׁעוֹת, וְהוּא הָאוֹר שְׁנִגְנוּז בַּתּוֹרָה שְׂבַעֲל-פָּה, שֵׁשׁ בָּהּ לִ"ו (=36) מִסְכָּתוֹת, וּבְכָל חֲנֻכָּה בְּשַׁעַת הַדְּלָקַת הַגְּרוֹת מִתְגַּלָּה אוֹתוֹ הָאוֹר הַגָּנוּז.

וְהִנֵּה, שְׁנִינּוּ (=לְמַדְנוּ) בְּגִמְרָא (גִּיטִין ס'): "אָמַר ר' יוֹחָנָן: לֹא כָרַת הַקַּב"ה בְּרִית עִם יִשְׂרָאֵל, אֲלָא בְּשִׁבִיל דְּבָרִים שְׂבַעֲל-פָּה, שְׁנִאֲמַר: 'עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית וְאֵת יִשְׂרָאֵל'."

וְצָרִיף לְהַבִּין מְדוּעַ דּוֹקָא עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה שְׂבַעֲל-פָּה, כָּרַת הַקַּב"ה בְּרִית עִם יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה שְׂבַעֲל-פָּה?

וּבְאֵר הַגַּה"ק הַמְהַר"ל מִפְּרָאג, בְּסִפּוּרוֹ "תְּפַאֲרַת יִשְׂרָאֵל", וְאָמַר: כְּמוֹ שֶׁבַּתּוֹרָה שְׂבַעֲל-פָּה יֵשׁ קִלְפֵּי שֶׁל בְּהֵמָה טְהוֹרָה, שְׂעָלֵיו נִכְתָּב סֵפֶר הַתּוֹרָה, כֹּךָ צָרִיכָה הַתּוֹרָה שְׂבַעֲל-פָּה "קִלְפֵּי", שְׂעָלֵיו הִיא "תְּכַתְּבָה". וּבְאִיזָה "קִלְפֵּי" מְדוּבָר? – הַפָּה שֶׁל הָאָדָם, הַעוֹסֵק בַּתּוֹרָה שְׂבַעֲל-פָּה (וּמִטַּעַם זֶה הִיא נִקְרָאת "תּוֹרָה שְׂבַעֲל-פָּה").

וְיֵשׁ לוֹמַר שֶׁהַתּוֹרָה שְׂבַעֲל-פָּה, הַפְּתוּבָה עַל הַקִּלְפֵּי מַעוֹר שֶׁל בְּהֵמָה, עֲדִין אֵין בָּהּ הוֹכְחָה מוּצָקָה עַל הַקִּשּׁוֹר הַמִּיּוֹחָד שֵׁשׁ לְיִשְׂרָאֵל עִם אֲבִיהֶם שְׂבַעֲל-פָּה, שֶׁהָרִי גַם גוֹי (לְהַבְדִּיל אֶלְפֵי הַבְּדִלוֹת) יִכּוֹל לְהַחֲזִיק בְּבֵיתוֹ תּוֹרָה שְׂבַעֲל-פָּה עַל גְּבֵי קִלְפֵּי.

אֲבָל, תּוֹרָה שְׂבַעֲל-פָּה, שֶׁה"קִלְפֵּי" שֶׁלָּהּ הוּא הַפָּה שֶׁל יִשְׂרָאֵל – הַעוֹסְקִים בָּהּ, הִנֵּה בְּכָף נִתְיַחֲדוּ יִשְׂרָאֵל מִכָּל הָאוֹמוֹת. שְׁכֹן, עֲצָם פִּיהֶם נַעֲשֶׂה "קִלְפֵּי" לְתוֹרָה שְׂבַעֲל-פָּה. וְעַל-כֵּן אָמְרוּ חוֹז"ל בְּגִמְרָא (גִּיטִין ס'): "דְּבָרִים שְׂבַעֲל-פָּה אֵי אֵתָה רְשָׁאִי לְאוֹמְרֵן בְּכַתְּבָה". שְׁכֹן, עֵיקַר עֵסֶק הַתּוֹרָה שְׂבַעֲל-פָּה הוּא לְזַכֵּךְ אֶת הַפָּה, שֶׁיִּהְיֶה לְהִיּוֹת "קִלְפֵּי" קְדוּשָׁה. וְלִכֵּן לֹא כָרַת הַקַּב"ה בְּרִית עִם יִשְׂרָאֵל – אֲלָא בְּשִׁבִיל הַתּוֹרָה שְׂבַעֲל-פָּה.

וְעַתָּה, בֹּא וְרֵאָה דְּבַר פְּלֵא: בַּתּוֹרָה שְׂבַעֲל-פָּה יֵשׁ, כְּאֹמֵר, לו' (=36) מִסְכָּתוֹת, כְּדִי לְרַמּוֹז לְנוּ, שְׂעַל-יְדֵי עֵסֶק הַתּוֹרָה שְׂבַעֲל-פָּה נַעֲשֶׂה אִישׁ יִשְׂרָאֵל "קִלְפֵּי" לְתוֹרָה, וְעַל-יְדֵי כֵּן הוּא זוֹכֵה לְהַפְּוֹךְ אֶת אוֹתֵיּוֹת "לֹא" (שֶׁל "וְלֹא אֲנַחְנוּ עֲמוּ"), לְאוֹתֵיּוֹת "לו" ("וְלוֹ אֲנַחְנוּ עֲמוּ"). וְלִכֵּן לֹא כָרַת הַקַּב"ה בְּרִית עִם יִשְׂרָאֵל, אֲלָא רַק בְּשִׁבִיל לו' מִסְכָּתוֹת. שְׁכֹן, רַק עַל-יְדֵי לו' הַמִּסְכָּתוֹת אֲפָשֶׁר לְהַפְּוֹךְ אֶת הַ"לֹא" לְ"לו'".

יִתְכֵּן לְבָאֵר עַל-פִּי זֶה מָה שְׁאָמַר נָעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל (תְּהִלִּים קיא, י'): "רֵאשִׁית חֲכָמָה יִרְאֵת ה'". וְזֹאת, עַל-פִּי מָה שְׁנִפְסֵק לְהַלְכָה (או"ח סימן לב, ס"ח), שֶׁקִּלְפֵּי שֶׁל סֵפֶר תּוֹרָה וְתַפְּלִינֵן צָרִיף לְהִיּוֹת מְעוּבָד לְשִׁמָּה (=לְשֵׁם שְׁמַיִם). לְפִי זֶה, גַּם הַפָּה וְגוֹפּוֹ שֶׁל הָאָדָם, שֶׁהֵם ה"קִלְפֵּי" שֶׁל הַתּוֹרָה שְׂבַעֲל-פָּה צָרִיכִים לְהִיּוֹת מְעוּבָדִים לְשִׁמָּה. וְנִרְאָה שֶׁהַעֵיבוֹד שֶׁל הַפָּה וְגוֹף הָאָדָם הוּא עַל-יְדֵי שֶׁהָאָדָם מְמַשֵּׂיף עָלָיו יִרְאֵת שְׁמַיִם. וְזֶהוּ הַפִּירוּשׁ: "רֵאשִׁית חֲכָמָה – יִרְאֵת ה'" – כְּלוּמַר, רֵאשִׁית (=קוֹדֵם) עֵסֶק הַתּוֹרָה שְׂבַעֲל-פָּה צָרִיף "יִרְאֵת שְׁמַיִם" – שֶׁהִיא הַעֵיבוֹד שֶׁל הַגּוֹף לְשִׁמָּה. וְרַק לְאַחַר מִכֵּן יוֹכֵל הָאָדָם לְכַתּוֹב אֶת הַתּוֹרָה שְׂבַעֲל-פָּה עַל לוֹחַ לְבוֹ.

(עַל-פִּי הָאֹמֵר, יוֹמֵתֵק לְנוּ לְהַבִּין, מְדוּעַ אָנוּ אוֹמְרִים "מְזִמּוֹר לְתוֹדָה" דּוֹקָא בְּלִיל שְׁמִינִי שֶׁל חֲנוּכָּה. שְׁכֹן, בְּלִיל שְׁמִינִי שֶׁל חֲנוּכָּה, לְאַחַר שֶׁהַדְּלָקָה לו' גְּרוֹת, שֶׁהֵם כְּנִגְדָּא לו' מִסְכָּתוֹת, נִשְׁלַם הָאוֹר הַגָּנוּז שֶׁל לו' הַשְּׁעוֹת, וְעַל-יְדֵי כֵּן אָנוּ עֹתָה בְּבַחֲבִינַת "וְלוֹ אֲנַחְנוּ עֲמוּ". לִכֵּן אָנוּ מְזִמְרִים "מְזִמּוֹר לְתוֹדָה" – שֶׁהָרִי בְּמְזִמּוֹר זֶה נִזְכָּר הַפְּסוּק "וְלוֹ אֲנַחְנוּ עֲמוּ" – כְּלוּמַר, שְׁעַתָּה אֲנַחְנוּ בְּבַחֲבִינַת עֲמוּ שֶׁל הַקַּב"ה).

וְהִנֵּה, כִּידוּעַ, הַמְּנוּרָה בְּבֵית הַמְּקֻדָּשׁ רוֹמְזַת עַל הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חוֹז"ל (ב"ב, כה): "הַרוֹצֵה שִׁיחֲפִים (בַּתּוֹרָה) –

יְדָרִים, וְסִימָנָה: מְנוּחָה בְּדָרוּם". (שְׁכָן, הַמְנוּחָה הַיְתָה בְּצַד הַדְרֹמִי שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ).

מְבוֹאֵר מִכָּאן, שֶׁתְּכֻלִּית עֲבוּדַת הַדְּלָקַת הַמְנוּחָה, שֶׁהִיְתָה בְּצַד דְרוֹם, הִיא לְהַמְשִׁיךְ/לְהוֹרִיד אֶת אֹר הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל.

לְכֵן, הַרוּצָה לְהַחֲכִים בַּתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה, "יְדָרִים" – דְּהֵינּוּ, יְכוֹן אֶת לְבוֹ לְצַד דְרוֹם אֶל הַמְנוּחָה, כְּדֵי לְמַשׁוֹךְ אֶת אֹר הַתּוֹרָה. עַל-כֵּן, אוֹמֵר ה' חֲתָם סוּפֵר", צוֹרֵת הַמְנוּחָה בְּמִקְדָּשׁ רְמִזָּה עַל הַתּוֹרָה שְׁבַע-פָּה.

שְׁכָן, בְּמְנוּחָה הָיָה כִּידוּעַ שְׁבַע-קָנִים: קָנָה אֶחָד, הַמֶּרְכָּזִי שֶׁבְּמְנוּחָה (הוא הָאֲמָצְעִי), וּמִמֶּנּוּ הָיוּ יוֹצְאִים שֵׁשׁ קָנִים, שְׁלֹשָׁה קָנִים מִצַּד זֶה, וְשְׁלֹשָׁה קָנִים מִצַּד זֶה. שֵׁשׁ קָנִים אֵלוּ רְמִזוּ עַל הַתּוֹרָה שְׁבַע-פָּה, שֶׁהִיא כְּלוּלָה כִּידוּעַ מִשְׁשָׁה סְדָרִים (זָרְעִים, מוֹעֵד, נְשִׁים, נְזִיקִין, קְדָשִׁים, טְהוֹרוֹת). וְאֵילּוּ הַקָּנָה הָאֲמָצְעִי, הַמֶּרְכָּזִי שֶׁבְּמְנוּחָה, רִמְזוּ עַל יְרֵאת שָׁמַיִם. וְלָכֵן צִוָּה הַקַּב"ה: "אֵל מוֹל פְּנֵי הַמְנוּחָה יֵאִירוּ שְׁבַע-עַת הַנְרוֹת" – כְּדֵי לְלַמְּדֵנוּ שֶׁתְּכֻלִּית הַלִּימוּד שֶׁל הַתּוֹרָה שְׁבַע-פָּה הִיא "אֵל מוֹל פְּנֵי הַמְנוּחָה" – אֵל מוֹל הַנֵּר הַמֶּרְכָּזִי, הָרוֹמֵז עַל יְרֵאת שָׁמַיִם. כְּלוּמָר, הַלִּימוּד שֶׁל הַתּוֹרָה שְׁבַע-פָּה הִיא כְּדֵי לְהַגִּיעַ לְיְרֵאת שָׁמַיִם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים קי"א, י'): "רֵאשִׁית חֲכָמָה – יְרֵאת ה'".

נִמְצָאנוּ לְמַדִּים מִדְּבַרֵי ה' חֲתָם סוּפֵר" יְסוּד גְּדוֹל, וְהוּא: עֲבוּדַת הַדְּלָקַת הַמְנוּחָה הַיְתָה כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ/לְהוֹרִיד עַל יִשְׂרָאֵל יְרֵאת שָׁמַיִם עִם הַתּוֹרָה שְׁבַע-פָּה. שֶׁהָרִי, כְּאִמּוֹר, הַקָּנָה הָאֲמָצְעִי רִמְזוּ עַל יְרֵאת שָׁמַיִם, וְשֵׁשׁ הַקָּנִים הָאֲחֵרִים רִמְזוּ עַל שֵׁשׁ סְדָרֵי מִשְׁנָה, הַכּוּלָּלִים אֶת כָּל הַתּוֹרָה שְׁבַע-פָּה. וְלִפִּי מָה שֶׁבְּאַרְנוּ, שְׁנֵי הַדְּבָרִים הַלְלוּ תְלוּיִים זֶה בְּזֶה. שֶׁהָרִי, קוֹדֵם צָרִיף יְרֵאת שָׁמַיִם, שֶׁהִיא בְּבַחֲנֵית עֵיבוּד ה' קִלְף" לְשִׁמָּה, כְּדֵי שֶׁהָאָדָם יִהְיֶה מוּכֵן לְקַבֵּל עָלָיו אֶת הַתּוֹרָה שְׁבַע-פָּה.

וְזֶהוּ מָה שֶׁפָּרַשׁ רש"י: "לְהַגִּיד שֶׁבָחוּ שֶׁל אֶהְרֵן שְׁלֹא שָׁנָה". דְּהֵינּוּ, עַל-יְדֵי שֶׁהַדְּלִיק אֶהְרֵן אֶת הַמְנוּחָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, הַמְשִׁיךְ וְהוֹרִיד עַל יִשְׂרָאֵל אֶת יְרֵאת הַשָּׁמַיִם וְאוֹר הַתּוֹרָה שְׁבַע-פָּה, וְעַל-יְדֵי כֵךְ שָׁנָה אֶת הָאוֹתִיּוֹת "לֹא" (שֶׁל "וְלֹא אֲנַחְנוּ עִמּוֹ"), לְאוֹתִיּוֹת "לו" ("וְלוֹ אֲנַחְנוּ עִמּוֹ"). וְזֶהוּ שֶׁפָּרַשׁ רש"י: "לְהַגִּיד שֶׁבָחוּ שֶׁל אֶהְרֵן שְׁ-לֹא שָׁנָה" – שֶׁאֵת הַמְלָה "לֹא" שָׁנָה, וְהַפֶּךְ לְ"לו". עַל פִּי "אוֹרָה שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְהֵק פִּינְקֵס פְּרִידְמָן) וְיִשְׁמַע רְאוּבֵן וְיִצְחָק מִיָּדָם" - חֲנוּכָה (לו', כ"א)

עַל הַפְּסוּק שֶׁלְפָנֵינוּ מְצִינוּ מְדָרַשׁ פְּלִיאָה: "הַדּוֹדָאִים (=סוּג צְמַח) נָתַנוּ רֵיחַ" - זֶה רְאוּבֵן, "וְעַל פְּתַחֲנוּ כָּל מְגִדִים" (=כָּל טוֹב) - אֵלוּ נְרוֹת חֲנוּכָה. וְתִמְהוּ הַמְּפָרְשִׁים: וְכִי מָה הַקָּשֶׁר בֵּין רְאוּבֵן לְבֵין נְרוֹת חֲנוּכָה? אֲלֹא שְׁצָרִיכִים אָנוּ לְהַבִּין תְּחִילָה, מִדּוּעַ מִשְׁבַּחַת הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה אֶת רְאוּבֵן, וְכוֹתֵבָת עָלָיו: "וְיִשְׁמַע רְאוּבֵן וְיִצְחָקוּ (אֶת יוֹסֵף) מִיָּדָם"? וְהָרִי הוּא זֶה שֶׁיַּעֲצֵ לְאַחֲיוּ לְהַשְׁלִיךְ אֶת יוֹסֵף לְבוֹר, שֶׁבוֹ הָיוּ נְחָשִׁים וְעֵקְרָבִים! וְלְמָרוֹת שֶׁהוּא לֹא יָדַע שֶׁיֵּשׁ בְּבוֹר נְחָשִׁים וְעֵקְרָבִים, מִכָּל מְקוֹם הַתּוֹרָה מְיַחֶסֶת לוֹ (לְרְאוּבֵן) אֶת פְּעוּלַת הַהֲצֵלָה (שֶׁל יוֹסֵף).

וְלְכַאוּרָה, הָיָה רְאוּבֵן יוֹתֵר לֵיחַס אֶת פְּעוּלַת הַהֲצֵלָה לִיהוּדָה, שֶׁיַּעֲצֵ לְאַחֲיוּ לְמַכּוֹר אֶת יוֹסֵף לִישְׁמַעֲאֵלִים. וְאֲכֵן, כֵּךְ עָשׂוּ אַחֵי יוֹסֵף - הוֹצִיאוּ אוֹתוֹ מִן הַבוֹר, וּבְכַךְ נִיצַל מִסַּכְּנַת הַמּוֹת שֶׁל הַנְּחָשִׁים וְהַעֵקְרָבִים שֶׁהָיוּ בוֹ. וְהַדְּבָר הַמְּפִלִיא עוֹד יוֹתֵר הוּא, שֶׁלֹּא דִי בְּכַךְ שֶׁהַתּוֹרָה לֹא מְיַחֶסֶת אֶת פְּעוּלַת הַהֲצֵלָה לִיהוּדָה, אֲלֹא לְהִיפֶךְ - יְהוּדָה נֶעֱנַשׁ עַל-כֵּךְ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בַּתּוֹרָה: "וְיָהִי בַעַת הַהוּא, וַיִּרְדַּד יְהוּדָה מֵאֶת אַחֲיוּ", וּפָרַשׁ רש"י: אַחֲיוּ הוֹרִידוּהוּ מִגְּדוּלְתוֹ עַל (=בְּגִלָּל) הַצַּעַתוֹ לְמַכּוֹר אֶת יוֹסֵף לִישְׁמַעֲאֵלִים.

אֲלֹא, אוֹמְרִים חו"ל, עֲצַת רְאוּבֵן לְהַשְׁלִיךְ אֶת יוֹסֵף לְבוֹר, וְאַפִּילוּ בּוֹר מְלֵא נְחָשִׁים וְעֵקְרָבִים, הַיְתָה אוּלַי סַכְּנָה גּוֹפְנִית לְיוֹסֵף, אֲבָל הַיְתָה בְּטוּחָה מִבְּחִינָה רוּחָנִית. וְכָל כּוֹנֵנוּ שֶׁל רְאוּבֵן הַיְתָה רַק לְהַרְגִיעַ אֶת הָרוּחוֹת בְּקָרֵב אַחֲיוּ, וְלְאַחַר מִכֵּן לְהַשִּׁיב אֶת יוֹסֵף אֶל אָבִיו. אֲבָל יְהוּדָה, שֶׁהֲצִיעַ לְמַכּוֹר לִישְׁמַעֲאֵלִים, הִיּוֹרְדִים מִצְרִימָה (שֶׁהִיא בְּבַחֲנֵית "עֲרוֹת הָאָרֶץ" - אָרֶץ שְׁמֵלָאָה בְּזִימָה וּבַתּוֹעֵבָה), הַכְּנִיסוּ בְּכַךְ לְסַכְּנָה רוּחָנִית חֲמוּדָה מְאֹד. וְיָדוּעַ מֵאִמֵּר חו"ל: "גְּדוֹל הַמַּחְטִיאוּ יוֹתֵר מִן הַהוֹרְגוּ" (=אָדָם הַהוֹרֵג אֶת חֲבֵרוֹ - לְעוֹלָם הַבָּא). רוֹאִים אָנוּ מִכָּאן, שֶׁהַנְּשִׂמָה - הָרוּחָנִיּוֹת - הִיא הַעֵיקָר, וְהַגּוֹף הוּא הַטָּפֵל לָהּ. וְלָכֵן מְיַחֶסֶת הַתּוֹרָה אֶת הַהֲצֵלָה לְרְאוּבֵן, שֶׁהֲצִיל אֶת יוֹסֵף מִסַּכְּנָה רוּחָנִית, וְלֹא לִיהוּדָה.

וְעַתָּה יוֹבֵן הַיֵּטֵב הַקָּשֶׁר שֶׁבֵּין רְאוּבֵן לְבֵין נְרוֹת חֲנוּכָה. שֶׁהָרִי בְּחֲנוּכָה אָנוּ מְדַלִּיקִים נְרוֹת כְּזֹכֵר לְנֵס שֶׁנַּעֲשָׂה לָנוּ מֵאֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּזִמְן שֶׁהַיּוֹנִים נִלְחַמוּ נֶגֶד הָעָם הַיְהוּדִי מִלְחָמָה רוּחָנִית. שְׁכָן, הֵם יָדְעוּ שֶׁכָּל כּוֹחוֹ וְעוֹצְמָתוֹ שֶׁל הָעָם הַיְהוּדִי הוּא בְּרוּחָנִיּוֹת - בְּדִיוֹק כְּמוֹ רְאוּבֵן, שֶׁיָּדַע אֶת חֲשִׁבוֹת הָרוּחָנִיּוֹת. וְלָכֵן אוֹמֵר הַמְדָּרַשׁ: "הַדּוֹדָאִים נָתַנוּ רֵיחַ (=רוּחָנִיּוֹת)" - זֶה רְאוּבֵן (שֶׁעָלָיו נֶאֱמָר "וְיִמְצָא דוֹדָאִים בְּשָׂדֵה") - שֶׁהֲצִיל אֶת יוֹסֵף מִסַּכְּנָה רוּחָנִית. "וְעַל פְּתַחֲנוּ כָּל מְגִדִים" - אֵלוּ נְרוֹת חֲנוּכָה, שֶׁמְנִיחִים אָנוּ עַל "פְּתַחֲנוּ", פְּתַחֵי הַבַּיִת, נְרוֹת שֶׁמְסַמְּלִים אֶת הָעֶרְךָ וְהַעוֹצְמָה שֶׁבְּרוּחָנִיּוֹת, שֶׁהָרִי בְּמִלְחַמַת הַיּוֹנִים בְּחֲשִׁמוֹנָאִים, נָצְחוּ הַמַּעֲטִים וְהַחֲלָשִׁים אֶת הָרַבִּים וְהַחֲזָקִים, בְּזִכּוֹת כּוֹחַ הָרוּחָנִי. שְׁבַת שְׁלוֹם לְבֵית יִשְׂרָאֵל!